

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Sotsiaalministeerium
info@sm.ee

ei 02.06.2025 *

Meie 07.07.2025

r 1.2-1/1513-1,SOM/25-
0616/-1K *
nr 8-2/4785

Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse väljatöötamiskavatsuse kooskõlastamine

Austatud minister

Sotsiaalministeerium saatis Justiits- ja Digiministeeriumile kooskõlastamiseks nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse (NETS) väljatöötamiskavatsuse (VTK).

Justiits- ja Digiministeerium kooskõlastab VTK järgmiste tähelepanekutega.

VTK ülesehitus ning mõju hindamine

1. VTK käsitleb põhjalikult probleeme nakkushaiguste ennetamise ja tõrje valdkonnas. Kaardistatud on eesmärgid, mida uue NETS-iga soovitakse saavutada, ning kirjeldatud on võimalikke regulatiivseid ja mitteregulatiivseid lahendusi. Mõju hinnangus on arvestatud eri sihtrühmadega ning esitatud valdkonna olukorda kirjeldavad andmed. Justiits- ja Digiministeerium tunnustab väljatöötamiskavatsuse koostajaid avatud kaasamisprotsessi eest.

Õigusakti edasise väljatöötamise käigus palume pöörata tähelepanu riskide kaardistamisele ja hindamisele. Uus NETS kahtlemata aitab lahendada õiguslikke kitsaskohti, kuid mitmete probleemide lahendamine ei sõltu üksnes õigusnormidest (näiteks immuniseerimisega hõlmatuses langus). Riskid võivad kaasneda ka õigusnormide rakendamisega või tuleneda välistest teguritest. Seetõttu soovitame seaduse eelnõu etapis soovitud positiivse mõju kõrval kaardistada objektiivselt ka võimalikud riskid. Samuti palume pöörata tähelepanu muudatustega kaasnevale haldus- ja töökoormusele, sest on tõenäoline, et mitmete avaliku sektori asutuste töökoormus ning ka eraõiguslike juriidiliste isikute halduskoormus kavandatud muudatuste tagajärjel suurenevad.

25.05.2025 jõustus hea õigusloome ja normitehnika eeskirja¹ (HÕNTE) muudatus, millega kehtestati halduskoormuse tasakaalustamise reegel (HÕNTE § 1 lg 4¹). Reegli kohaselt tuleb halduskoormust suurendava nõudega (kui seaduseelnõuga kavandatavate nõuete tõttu kasvab ettevõtjate, inimeste või vabaühenduste halduskoormus) kavandada ka halduskoormust vähendav muudatus. Halduskoormuse tasakaalustamise reegli rakendamise juhised on kättesaadavad Justiits- ja Digiministeeriumi veebilehel².

¹ RT I, 22.05.2025, 8

² [Halduskoormuse tasakaalustamise reegli rakendamise juhised](#)

Alaealiste otsustusvõimega arvestamine vaktsineerimisel

- 2. VTK punkt 1.4.** (lk 2) käsitleb laste huvidega ja arvamusega arvestamist vaktsineerimisel, et aidata kaasa vaktsineerimistega hõlmatus kasvule. Justiits- ja Digiministeerium toetab VTK- s püstitatud vaktsineerimisega hõlmatus tõstmise eesmärki. Hea, kui uus seadus loob selgust alaealiste otsustusõiguse küsimuses. VTK-s toodud selgitustest võib järeldada, et probleemi lahendamisel on keskendunud olukordadele, kus laps soovib vaktsineerimist, kuid vanem on lapse vaktsineerimise vastu. Samas on vähem tähelepanu pööratud vastupidisele stsenaariumile. Nimelt võib lapsele suurema otsustusõiguse andmine tuua endaga kaasa olukordi, kus laps kasutab antud õigust vaktsineerimisest keeldumiseks mitte teadliku kaalutluse, vaid näiteks süstikartuse või hetkese emotsionaalse reaktsiooni tõttu. Seetõttu on oluline, et lapse otsustusvõime hindamisel arvestataks mitte ainult tema vanust ja arusaamisvõimet, vaid ka võimalikke hirme, emotsionaalseid ja keskkonnast tulenevaid mõjutajaid, mis võivad otsust mõjutada. Näiteks kui keegi klassist otsustab, et tema ei vaktsineeri (või vastupidi vaktsineerib) ning teised kambavaimust mõjutatuna võtavad vastu sama otsuse. Palume eelnõu väljatöötamise etapil täpsustada, kas muudatus on mõeldud üksnes koolilastele või hõlmab ka lasteaia lapsi.

Põhiõiguste võimalike piirangute ning halduskoormuse proportsionaalsus

- 3. VTK punkt 4** (lk 3) käsitleb piiriüleste liikumistega seotud nakkushaigustesse nakatumise küsimust. Justiits- ja Digiministeerium toetab VTK eesmärki täpsustada nakkushaiguste juhtude käsitlemisel piiril Terviseameti ja teiste korrakaitseorganite omavahelise koostöö reegleid. Samas peab nakkushaiguste ennetamiseks ja tõrjeks piiriületustega seotud andmevahetuse tõhususe tõstmisel arvestama proportsionaalsuse põhimõttega. Samuti tuleb arvestada, et põhiõigusi saab piirata vaid juhul, kui piirang on demokraatlikus ühiskonnas vajalik (Eesti Vabariigi põhiseaduse³ (PS) § 11). Põhiõiguste piiramise peamise eesmärgina ei peaks seadma andmetöötluse efektiivsust, sest selline eesmärk ei pruugi kaaluda üles sekkumist inimeste privaatsusesse.
- 4. VTK punkt 5** (lk 3) käsitleb epideemia või pandeemia korral meetmete rakendamist. Justiits- ja Digiministeerium tunnustab Covid-19 kriisist saadud õppetundidest lähtumist. Võimalike piiravate meetmete kavandamisel peab arvestama sellega, et põhiõigusi piiravad meetmed peavad tulenema seadusest (PS § 3 lõikest 1 tulenev parlamendireservatsioon⁴). Riigikogu pädevuses olevate küsimuste delegeerimine täitevvõimule on lubatud vaid siis, kui seaduses on piisavalt määratletud täitevvõimu tegutsemise alused ja tingimused, et välistada omavoli.⁵ Eelnõu kavandamisel peab arvestama sellega, et põhiõigusi piiravad nii korrakaitseorganite sekkumist õigustavad normid kui ka võimalikud vaktsineerimisnõuded.
- 5.** Justiits- ja Digiministeerium toetab **VTK punktis 6.1.** (lk 4) väljendatud eesmärki vähendada ülereguleerimist ja halduskoormust. Kui riigile vajalikud andmed on ühele haldusorganile esitatud, ei peaks ettevõtja neid uuesti teisele haldusorganile esitama. Haldusorganite koostöö peaks olema korraldatud selliselt, et ettevõtja koormus väheneks.
- 6.** Justiits- ja Digiministeerium nõustub **VTK punktis 7** (lk 4) püstitatud eesmärgiga tõsta laboratoorsete uuringute kvaliteeti ja ohutust ning toetab selguse loomist järelevalveks pädevate asutuste ja nende ülesannete jaotuses. Samas palume eelnõu väljatöötamisel jälgida, et ettevõtjatele seatud nõuded (näiteks tegevusload, akrediteerimised) oleksid proportsionaalsed soovitud eesmärgi suhtes.

Andmete töötlemise alused ning andmekogude arendamine

³ RT I, 15.05.2015, 2

⁴ Eesti Vabariigi põhiseaduse kommenteeritud väljaanne (kommentaar PS § 3 juurde): „PS § 3 lg 1 esimesest lausest tulenev parlamendireservatsiooni e olulisuse põhimõtte nõuab, et kõik riigielus olulised küsimused otsustab Riigikogu või kõrgeima võimu kandjana rahvas.“

⁵ RKPJKo 20.12.2016, 3-4-1-3-16, p 111

7. **VTK punktis 2.2. (lk 7)** on käsitletud antimikroobse resistentsuse (AMR) seire käivitamist. VTK-s on öeldud, et vajadusel luuakse NETS-i tasandil vastav volitusnorm, et sätestada AMR- i seire ja andmete edastamise üldpõhimõtted ning tagada kooskõla seaduse ja määruse vahel.

Isikuandmete töötlemine (sealhulgas säilitamine) riivab PS §-is 26 sätestatud õigust eraelu puutumatusele. Justiits- ja Digiministeerium palub arvestada käesoleva kooskõlastuskirja punktides 3 ja 4 väljendatuga ka isikuandmete töötlemist reguleerivate normide kavandamisel. Parlamendireservatsiooni põhimõttest lähtuvalt peab isikuandmete töötlemise õiguslik alus tulenema seadusest. Andmetöötlemise täpsema regulatsiooni saab vajadusel sätestada määruse tasandil.

Samuti palume jälgida, et isikuandmete töötlemise aluse kavandamisel oleks tagatud ka isikuandmete kaitse üldmääruse⁶ (IKÜM) artiklis 25 sätestatud lõimitud ja vaikumisi andmekaitse põhimõtte järgimine. IKÜM artikli 25 kohaselt peab vastutav töötleja rakendama nii töötlemisvahendite kindlaksmääramisel kui ka isikuandmete töötlemise ajal asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, mistõttu palume võimalusel andmetöötlemisel kasutada privaatsustehnoloogiaid.

8. **VTK punktis 3.2. (lk 7)** on probleemina tõstatatud tervisetõendite nõuete ja nende säilitamise kord. Tööle asuja peab esitama nakkushaiguste kohta tervisetõendi vahetult enne tööle asumist, kuid puudub selgus tõendi uuendamise ja säilitamise suhtes. Justiits- ja Digiministeerium palub arvestada sellega, et juhul kui tööandjale nähakse ette tervisetõendi säilitamise kohustus, siis tuleb seaduses ette näha ka tõendi säilitamise tähtaeg. Samuti peab seaduse tasandil sätestama, mis andmed peavad tervisetõendil kajastuma.
9. **VTK punktis 4 (lk 8)** on kirjeldatud piiriüleste liikumistega seotud nakkushaigustesse nakatumise probleemi. VTK punktis 4.2. on öeldud: „Samuti selgitatakse seaduseelnõu ettevalmistamisel, kas kehtiv NETS võimaldab määruse tasandil reguleerida andmete kogumist ja töötlemist piiriületuse kontekstis (sh tervisedeklaratsioonid, järelevalvemehhanismid, andmete vahetus jne). Kui mitte, tuleb volitusnormi täpsustada või täiendada, et tagada õiguspärane andmetöötlus ja andmekaitsealuste kooskõla.“ Palume kavandatud regulatsiooni väljatöötamisel arvestada Justiits- ja Digiministeeriumi käesoleva kooskõlastuskirja punkti 7 märkusega.
10. **VTK-s on kirjutatud (lk 20)**, et olemasolevate andmekogude sidusam ja süsteemsem kasutamine toetab järelevalvet ja planeerimist. Õigusakti eelnõu väljatöötamisel palub Justiits- ja Digiministeerium välja selgitada puudutatud andmekogud ja nende arendusvajadused (sealhulgas ka rahas). Samuti tuleb hinnata laborite ja töötervishoiu osutajate kasutuses olevate infosüsteemide arendus- ja liidestamise vajadusi, et esitada automaatselt andmeid riigi infosüsteemi kuuluvasse andmekogusse. Palume mõlemal juhul näidata ka rahastamise allikas.

Väärteovastutus ning haldussund

11. Esitatud VTK-s ei ole käsitletud riikliku järelevalve ning haldussunni teemasid, samuti väärteovastutuse ning karistuste efektiivsusega seonduvat. Kehtivas nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduses⁷ on peatükid 8 (riiklik ja haldusjärelevalve) ning 8¹ (vastutus). Ilmselt ka uues õigusaktis saavad olema sätestatud seadusest tulenevate nõuete tagamiseks ettekirjutuste tegemise ja sunniraha kohaldamise alused ning mõne väärteo koosseis.

Eelnõu koostamisel tuleb hinnata, kas kõiki kehtivas seaduses sätestatud väärtegusid on jätkuvalt vaja. Tuleb analüüsida, kuidas kehtivad koosseisud on ennast praktikas õigustanud, kui palju neid on rakendatud, kas on võimalik mõnest koosseisust loobuda või väärteovastutuse asemel rakendada haldussundi (ettekirjutus ning sunniraha).

⁶ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus [2016/679/EL](#), 27. aprill 2016, füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus)

⁷ [RT I, 14.03.2025, 7](#)

Riigikogu võttis 19.06.2014 vastu karistusseadustiku (KarS) ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (554SE).⁸ KarS muutmise eelnõu üheks põhimõtteks oli, et väärteovastutust tuleb kohaldada üksnes siis, kui haldussund ei anna tulemust. Seega uue õigusakti koostamisel ning karistusmäärade ülevaatamisel tuleb analüüsida, kas on võimalus kohaldada karistamise asemel haldussundi ehk lahendada probleem ettekirjutusega või kohaldada sunniraha ja asendustäitmist. Soovitame tutvuda seaduseelnõu 554 SE seletuskirja punktiga 3.8.1. (lk 108–112), kus on käsitletud väärteo olemust ning selle eristamist kuriteost ja haldussunnist.

Väljatöötava õigusakti eelnõu seletuskirjas tuleb kajastada statistikat selle kohta, kuidas on kehtiva NETS-i alusel ettekirjutusi ning sunniraha rakendatud, millises määras ning analüüsida, kas sunniraha suurust tuleb tõsta.

Väärteokaristuse suuruse ehk rahatrahvi määra valikul tuleb arvestada KarS⁹ §-ga 47, eelkõige juriidilise isiku karistusmäärade küsimuses. Kehtivas NETS-is on need määrad maksimaalsest (kuni 400 000 eurot) väga kaugel. Näiteks on NETS-is sätestatud karistusmäära suuruseks 6400 eurot (NETS § 47 lg 2), 13 000 eurot (NETS § 46² lg 2) ja 32 000 eurot (NETS § 46¹ lg 2).

Alates 1. jaanuarist 2025 on füüsilist isikut võimalik KarS § 47 lg 1 kohaselt maksimaalselt karistada kuni 2400 euro suuruse rahatrahviga¹⁰. Kehtiva NETS kohaselt on mõnede sätete puhul füüsilise isiku karistusmäära vahe juriidilise isiku karistusmäärast suhteliselt väike.

Justiits- ja Digiministeerium palub õigusakti eelnõu seletuskirja lisada ka ülevaate karistuspraktikast, kus oleks kajastatud, kui palju on juriidilise isiku vastutust NETS alusel rakendatud, millised on olnud minimaalsed ja maksimaalsed karistused.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Maria Sults 58862946
Maria.Sults@justdigi.ee

Pilleriin Lindsalu
Mari Käbi
Alar Teras
Kristel Niidas
Kertu Tuuling
Einar Hillep

⁸ [Eelnõu - Riigikogu](#) (Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus 554 SE)

⁹ [RT I, 17.04.2025, 4](#)

¹⁰ KarS § 47 lg 1: „Kohus või kohtuväline menetleja võib väärteo eest kohaldada rahatrahvi üks kuni kolmsada trahviühikut. Trahviühik on rahatrahvi baassumma, mille suurus on 8 eurot.“ Seega kujuneb maksimaalseks rahatrahvi summaks 2400 eurot (8x300).